

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet, SOU 2022:47

Inledning

Inledningsvis vill Saco påtala att de regionala skyddsombuden spelar en viktig roll i många av våra förbunds aktiva arbetsmiljöarbete på mindre arbetsplatser. De regionala skyddsombudens verksamhet har till och från ifrågasatts av olika aktörer och Saco finner det därför tillfredsställande att en utredning och effektutvärdering nu genomförts. Saco anser att det är ett förtjänstfullt utredningsarbete som utförts. Saco uppskattar utredningens gedigna kartläggning av regional skyddsombudsverksamhet där man presenterat en bred, differentierad och realistisk bild av denna verksamhet.

Saco instämmer i många av utredningens slutsatser. Det är särskilt viktigt att betona att utredningen slår fast att de regionala skyddsombudens arbete bidrar till en bättre arbetsmiljö och visar att skyddsombudens arbete är effektivt och ändamålsenligt.

Uppdrag att utvärdera den regionala skyddsombudsverksamheten

Utredningen har analyserat om den regionala skyddsombudsverksamheten uppnår syftet på ett ändamålsenligt sätt. Utredningen har använt en effektkedja för sin analys där de fokuserar på hur den regionala skyddsombudsverksamheten, som en faktor bland flera andra, påverkar de övergripande samhällsmål som gäller för området arbetsmiljö. Utredningen har definierat det mål som den regionala skyddsombudsverksamheten ska bidra till som ett fungerande arbetsmiljöarbete vid små arbetsställen. *Slutsatsen är att den samlade regionala skyddsombudsverksamheten uppnår sitt syfte på ett ändamålsenligt sätt och bidrar till de övergripande samhällsmålen om en tillfredsställande arbetsmiljö. Detta konstaterande är för Saco den viktigaste slutsatsen i utredningen.*

Arbetsgivare är ansvariga för arbetsmiljön men arbetsmiljöarbetet bygger på att arbetsgivare och arbetstagare samverkar för att åstadkomma en god arbetsmiljö. Tillsammans ska de bedriva arbetsmiljöverksamhet på ett lämpligt organiserat sätt. Skyddsombuden har en viktig roll som arbetstagarnas ombud och de regionala skyddsombuden har i grunden samma uppdrag som de lokala skyddsombuden. Förutsättningarna skiljer sig dock åt eftersom de regionala skyddsombuden inte är anställda på de arbetsställen där de verkar.

Med arbetsmarknadens utveckling där antalet småföretag ökat över tid, ökar även behovet av regional skyddsombudsverksamhet. Flera av våra förbund påtalar att förekomsten av lokala skyddsombud på små arbetsplatser i privata sektorn är låg. För att fler arbetstagare ska få möjlighet att bli representerade och få stöd i arbetsmiljöarbetet på sin arbetsplats, kommer behovet av regionala skyddsombud snarare öka än minska i framtiden

På mindre arbetsplatser är RSO-verksamheten en förstärkning av den unika samverkan som sker på svensk arbetsmarknad, där arbetstagare företräds av representanter för de anställda. Utredningen visar på det regionala skyddsombudets viktiga roll i att starta upp ett systematiskt arbetsmiljöarbete och att de är ett stöd även till arbetsgivarna i det arbetet. I de regionala skyddsombudens uppdrag ligger också att ge stöd till anställda i att utse ett skyddsombud på arbetsstället, vilket är viktigt då ett lokalt skyddsombud känner arbetsförhållanden på arbetsplatsen och har möjlighet till en tätare dialog och en bättre samverkan med arbetsgivaren.

Saco vill betona betydelsen av att de regionala skyddsombuden är utsedda av fackförbund och därmed knutna till partsmodellen, för att den regionala skyddsombudsverksamheten ska fungera väl. Uppdraget som skyddsombud är tufft ibland och kräver att man vågar lyfta obekväma frågor. För att kunna och våga göra detta ser vi att vara medlem i och utsedd av en facklig organisation ger trygghet för skyddsombudet, då man dels omfattas av facklig förtroendemannalag och dels kan få utbildning, rådgivning och stöd från den fackliga organisationen.

Kritik har framförts, främst från Svenskt Näringsliv, att regionala skyddsombud blandar ihop sina roller, som skyddsombud och som ombudsman. Man framför att skyddsombuden diskuterar andra fackliga frågor med medarbetarna, rekryterar under sitt uppdrag som regionalt skyddsombud och agerar inspektör. Det är bilder som Sacos förbund inte känner igen. De regionala skyddsombuden har ofta goda relationer med arbetsgivarna, är uppskattade och meddelar arbetsgivarföreträdarna om vad deras uppdrag är. Vår bild är att den regionala skyddsombudsverksamheten generellt fungerar bra. Kritiken som framförs ska naturligtvis tas på allvar, men vi uppfattar att det handlar om enstaka händelser som måste lösas därefter, i dialog.

Uppdrag att undersöka om de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar

Utökad tillträdesrätt

Utredningen föreslår att ett regionalt skyddsombud ska få utses även för ett arbetsställe där en lokal avdelning inom ett förbund eller en med sådan avdelning jämförlig sammanslutning av arbetstagare är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället, även om sammanslutningen saknar medlemmar på arbetsstället. Liksom tidigare ska en förutsättning vara att det på

arbetsstället inte har tillsatts skyddskommitté enligt bestämmelserna i lagen.

Utredningen beskriver att parterna inom byggbranschen har slutit avtal om utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. Detta visar att frågan är angelägen, särskilt inom vissa branscher. Utredningens mening är dock att frågan om tillträdesrätt till arbetsställen även där ett förbund saknar facklig medlem bör lösas genom ändring av det generella regelverket och att de bör vara samma för alla branscher.

Förbunden framför att förändringen skulle ge bättre förutsättningar för att kontinuerligt kunna samverka för en bättre arbetsmiljö också på små arbetsställen. Även om Sacos medlemsförbund inte uttryckt ett stort behov av denna förändring tillstyrker Saco förslaget.

Det statliga anslaget till verksamheten bör höjas.

Saco instämmer i principen att det är arbetsgivaren som ska bära kostnaden för arbetsmiljön och skyddsverksamheten. Men beträffande den regionala skyddsombudsverksamheten är det rimligt att staten bekostar verksamheten genom att utge statsbidrag. Däremot är det inte rimligt att en stor del av den regionala skyddsombudsverksamheten bekostas av de fackliga förbunden. Situationen idag innebär att arbetstagarorganisationer de facto betalar för arbetsmiljöverksamheten hos arbetsgivaren då de medel som ställs till centralorganisationernas förfogande för förbundens RSO-verksamhet inte täcker kostnaderna. Idag subventionerar således arbetstagarorganisationerna arbetsgivarnas arbetsmiljöverksamhet.

Saco har efterfrågat ett ökat statsbidrag under många år. Saco instämmer i utredningens slutsats att det statliga bidraget behöver höjas men anser att detta behov finns, oavsett utökad tillträdesrätt eller inte. Dagens begränsning i den statliga finansieringen är en faktor som påverkar omfattningen av den regionala skyddsombudsverksamheten. Avsaknad av statlig finansiering utgör ett hinder för att utöka eller starta upp verksamhet för vissa förbund som inte har regional skyddsombudsverksamhet i dag.

Saco tillstyrker därför förslaget att det statliga anslaget till den regionala skyddsombudsverksamheten successivt höjs från och med budgetåret 2024 med 10 miljoner kronor årligen under en tre-årsperiod, totalt 30 miljoner kronor. Saco ser gärna ytterligare medel efter det.

Med en eventuell utökad tillträdesrätt behövs dessutom ännu fler regionala skyddsombud och därmed ytterligare finansiering.

Arbetslivskriminalitet

De regionala skyddsombuden har en kontinuerlig kontakt med en stor mängd arbetsställen. Det innebär att de regionala skyddsombuden har möjlighet att komma i kontakt med arbetsställen där det förekommer misstänkt arbetslivskriminalitet. Saco instämmer i att en bristande arbetsmiljö kan vara en indikation på andra problem på arbetsstället.

Att motverka brister i arbetsmiljön är då en faktor som kan bidra till att motverka även andra regelöverträdelser eller att upptäcka andra problem. Regionala skyddsombud kan på så sätt genom sitt nuvarande uppdrag motverka en del av arbetslivskriminaliteten.

Saco delar utredningens bedömning om att regionala skyddsombud inte ska åläggas ytterligare funktion i sitt uppdrag i syftet att motverka arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering. Det skulle sannolikt försvåra möjligheten att bygga upp den tillit som krävs för att få till goda samverkansformer som är nödvändigt i rollen som regionalt skyddsombud.

Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag

Utredningen föreslår att regeringen bör ge Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa insatser riktade till små företag. Arbetsmiljöverket har i dag till uppgift att ta fram och tillhandahålla behovsanpassad, lättillgänglig och kvalificerad information inom sitt ansvarsområde, där de små företagens behov särskilt ska beaktas.

Saco tillstyrker förslaget

Arbetsmiljöverket bör fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer

Arbetsmiljöverket har som uppgift i sin instruktion att samråda med arbetsmarknadens parter samt med andra organisationer och myndigheter i den utsträckning som behövs för verksamheten. Utredningen anser att det är centralt att denna uppgift fortsatt utvecklas. Man menar att kontinuerligt informationsutbyte mellan Arbetsmiljöverket, regionala skyddsombud och företrädare för arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer samt branschorganisationer kan ge ökad förståelse för varandras roller.

Saco instämmer och tillstyrker förslaget

Redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten

Utredningen föreslår att regeringen bör uppdra åt Arbetsmiljöverket att, i samråd med centralorganisationerna LO, TCO och Saco, ta fram en ny modell för redovisning av den regionala skyddsombudsverksamheten. Saco instämmer i att redovisningen måste bli rättvisande och framför allt relevant så att informationen kan nyttjas till en förbättrad verksamhet.

Saco tillstyrker förslaget

Saco bilägger yttranden från Sveriges Ingenjörer, Lärarförbundet,
Lärarnas Riksförbund, Akademikerförbundet SSR och Kyrkans
Akademikerförbund

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granquist

Karin Fristedt